

Nr 13.

Ankom till riksdagens kansli den 7 april 1916 kl. 7 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande, i anledning av väckt motion om upphävande av Konungens rätt att upphöja i adligt stånd samt förläna friherrlig och grevlig värdighet m. m.

Närvarande: herrar Edén, Clason, Hellberg, Bellinder, Mannheimer, von Geijer, Olof Olsson, Stadener, greve Alexander Hamilton, C. Fr. Beckman, Meurling*), Persson i Malmö, Räf, Waldén, Ericsson i Wallsta, Hallén, Karlsson i Mo, Sterne, Andersson i Höckerum och Gustafsson i Brånsta.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

I en inom andra kammaren väckt, till konstitutionsutskottet hänvisad motion, nr 238, har herr *Lindhagen* hemställt »att riksdagen ville 1:o) för sin del antaga sådan ändring i 37 och 39 §§ regeringsformen att vad dessa paragrafer innehålla rörande Konungens rätt att upphöja män i adligt stånd samt tilldela adelsmän friherrlig samt friherrar grevlig värdighet upphäves;

2:o) hos Konungen anhålla om framläggande av förslag till en lagstiftning, varigenom jämväl rättigheten att bära redan förvärvade bördsoch adelstitlar upphäves;

3:o) hos Konungen anhålla om framläggande av förslag till ett fullständigt avskaffande av ridderskapets och adelns i 114 § regeringsformen omnämnda privilegier, förmåner, rättigheter och friheter.»

Till stöd för sin hemställan har motionären anfört följande:

»I anslutning till det åskådningssätt, som utvecklats i en föregående motion (nr 237) rörande prinsars och prinsessors särställning, synes det

nu vara hög tid att även adelsskapet definitivt överflyttas till historien och lämnar utrymme för livskraftigare realiteter. I år har även det sista verkliga adelsprivilegiet fallit genom avskaffande av adelns forum privilegium, och efter världskriget bör väl en allmän storstädning i de gamla författningarna äga rum.

Det första kravet som härvid framställer sig är upphävandet av *Konungens rätt enligt 37 och 39 §§ regeringsformen att upphöja män i adligt stånd* samt tilldela adelsmän friherrlig och friherrar grevlig värdighet. Motioner hava därom förevarit redan förut, senast 1908. Några skäl torde vara överflödiga att anföra, då saken talar tillräckligt för sig själv.

En annan fråga är, om de *redan förvärvade adels titlarna* eller praktiskt taget baron- och grevetitlarna i alla fall böra få kvarstå och lämna sitt bidrag till upprätthållandet av servilism för artificiella auktoriteter och uppkallandet av enfald i allmänhet.

Då år 1821 rätten att upphöja uti adligt stånd avskaffades i Norge, inträffade att alla redan förvärvade adels titlar frivilligt nedlades av deras innehavare. Världen har dock ej gått längre framåt än att deras ättlingar här och var börjat inse den personliga fördelen av att kunna på ett enkelt sätt fördumma sina medmänniskor och därför här och var börjat upptaga de av fäderna bortlagda titlarna.

Denna erfarenhet och då en sådan frivillighet som i början gjorde sig gällande i Norge lär vara alldeles utesluten i Sverige på grund av sakens omfattande och ingrodda beskaffenhet därstädes, lär denna angelägenhet icke kunna få sin tillbörliga avslutning utan att även redan uppkomna bördstitlar borttages genom en särskild författning, som måhända måste få grundlags natur. Signifikativt för att en sådan författning står i överensstämmelse med tidens så kallade rättsmedvetande är andra kammarens beslut vid 1912 års riksdag att vid kammarens förhandlingar och i dess protokoll adels titlar ej vidare skola användas vid benämningen av kammarens ledamöter. Första kammaren avslög visserligen en motion i enahanda syfte, men detta berodde helt naturligt därpå, att denna kammare i dylika ting ofta företräder en gången tids rättsmedvetande.

Emellertid återstår även en del av *de i 114 § regeringsformen omnämnda adelsprivilegier*, samtliga till innehållet oväsentliga, men till andan av den mest läpnadsväckande antikverade beskaffenhet. I motioner vid 1911 års riksdag, vilka påyrkade upphävande av ridderskapets och adelns veto mot nämnda privilegiers ändrande eller upphävande, yttrades om dem följande: »Genom sin blotta tillvaro utgöra de ett stöd för den skadliga bördsvidskepelsen, en förnekelse av den mänskliga likställig-

heten och den personliga förtjänstens ensamrätt till företräde. Ensamt de i dem oupphörligt förekommande uttrycken frälse och ofrälse bidraga att hos obildade, tanklösa och fördomsfulla människor vidmakthålla något av den gamla kastuppfattningen och bevara tron på ett falskt socialt värde.» Här bör väl storstämningen i författningen omsider kunna få bliva definitiv.»

Vad först beträffar motionärens yrkande om sådan ändring i §§ 37 och 39 regeringsformen, varigenom Konungens rätt att upphöja män i adligt stånd samt tilldela adelsmän friherrlig och friherrar grevlig värdighet skulle upphöra, får utskottet erinra därom, att förslag av samma innehåll åtskilliga gånger behandlats av riksdagen. Då denna fråga senast var uppe, vid 1911 års riksdag, yttrade konstitutionsutskottet följande:

*Utskottets
yttrande.*

»Frågan om upphävande av konungens rätt att upphöja i adligt stånd samt förläna grevlig och friherrlig värdighet har vid fyra föregående tillfällen efter det nya representationsskickets antagande varit föremål för riksdagens prövning på grund av motioner, väckta i andra kammaren.

Vid 1889 års riksdag framställde herr P. Andersson i Högkil förslag, att denna konungen tillerkända rätt måtte upphävas. Konstitutionsutskottet avstyrkte motionen under anförande av att motionären ej visat, att ifrågavarande kungliga prerogativ blivit brukat på ett sätt, som gjorde dess avskaffande önskvärt, och att utskottet ej funnit den föreslagna grundlagsändringen högst nödig eller nyttig. Utskottets avstyrkande hemställan bifölls av bägge kamrarna.

Ett liknande förslag väcktes ånyo vid 1893 års riksdag av herr Joh. Nydal. Med åberopande av samma grunder, som anförts vid 1889 års riksdag, avstyrkte konstitutionsutskottet även då förslaget. Mot utskottets utlåtande i ämnet hade emellertid anförts flera reservationer av utskottets ledamöter, av vilka fyra hade förenat sig om ett förslag till grundlagsändring i motionens syfte. Första kammaren biföll utskottets hemställan, under det andra kammaren godkände reservanternas sistnämnda förslag.

Genom två vid 1904 års riksdag avgivna motioner framställde herrar Oskar Berg och D. Holmgren ånyo förslag till grundlagsändring i ovanberört syfte. Konstitutionsutskottet tillstyrkte det av herr Berg framställda grundlagsändringsförslaget. Utskottet fann det ej kunna förnekas, att konungens ifrågavarande rätt, om ock under de senaste årtiondena blott i ett fåtal fall utövad, stode i strid med den allmänna

uppfattning av samhällsförhållandena, som nu är gällande. Efter utskottets mening hade grunden för ett förstärkande av adeln som samhällsklass bortfallit, sedan adeln år 1866 upphört att bilda ett särskilt riksstånd. Genom den sociala utvecklingen med dess strävan att med varandra sammansmälta de olika samhällsklasserna hade jämväl den uppfattningen alltmer befastats, att utdelande av adelskap icke kan tillföra den adlade ökning i anseende och än mindre innebära någon utmärkelse för hans efterkommande, som erhållit adelskapet genom arv. Jämte det att det ifrågavarande grundlagsstadgandet saknade stöd i en upplyst mening, varförutan intet lagbud i längden kan bestå, skulle, efter utskottets uppfattning, av stadgandets fortvaro och tillämpning kunna uppstå mindre goda följder, särskilt i det avseendet, att den känsla av samhörighet inom nationen, vilken är av stor betydelse för dess inre fasthet och styrka, därigenom menligt påverkades och i sin utveckling hämmades. — Första kammaren avslög emellertid utskottets förslag, under det att andra kammaren biföll detsamma.

Vid 1908 års riksdag föreslog slutligen herr Bror Petréen en grundlagsändring i enahanda riktning. Konstitutionsutskottet avstyrkte emellertid densamma. Utskottet fann väl de skäl, som 1904 års konstitutionsutskott anfört, i viss mån äga riktighet, men höll före, att borttagande av konungens rätt att utdela adelskap ingalunda skulle uppnås genom den av motionären föreslagna grundlagsändringen. För att konungen rättsligen skulle vara betagen att utöva ifrågavarande prerogativ, krävdes efter utskottets uppfattning att i grundlagen infördes en bestämmelse, som uttryckligen fränkände honom denna rätt. Det syntes också utskottet, att riksdagen ej utan talande skäl borde genomföra sådana grundlagsändringar, hvilka innebära ett ingrepp i de rättigheter, som äro konungen enligt grundlagens allmänna avfattning tillerkända, och några sådana skäl hade av motionären ej förebragts. Utskottet ansåg slutligen det förevarande förslaget icke vara av beskaffenhet, att anses såsom en sådan högst nödig och nyttig grundlagsändring, varom § 38 mom. 1 riksdagsordningen talar. Utskottets avstyrkande hemställa bifölls av första kammaren. Andra kammaren avslög däremot densamma och biföll en vid utlåtandet fogad reservation med yrkande i motionens syfte.

Utskottet delar den mening, som framstälts av 1904 och 1908 års konstitutionsutskott, att genom den sociala utvecklingen med dess strävan att utjämna de forna ståndsskillnaderna den uppfattningen befastats, att utdelande av adelskap varken tillför den adlade ökning i anseende eller innebär någon utmärkelse för den adlades efterkommande,

som erhållit adelskapet genom arv. Däremot kan utskottet ej dela 1908 års konstitutionsutskotts uppfattning i det avseendet, att ett uttryckligt i regeringsformen stadgat förbud skulle vara påkallat för att beröva konungen ifrågavarande genom § 37 regeringsformen honom uttryckligen tillerkända prerogativ. Om konung och riksdag genom samstämmigt beslut upphävde grundlagens stadgande om rätt för konungen att adla och utdela friherrlig och grevlig värdighet, lärer utövningen av ett dylikt prerogativ för framtiden vara omöjliggjord.

Vad åter det skäl beträffar, som blivit framfört av 1908 års konstitutionsutskott, att riksdagen ej utan synnerligen talande skäl borde taga initiativ till en dylik grundlagsändring, emedan detta skulle innebära ett ingrepp i konungens rättigheter, finner utskottet sig icke kunna biträda detsamma. Bortsett därifrån, att det efter § 81 regeringsformen i lika grad tillkommer riksdagen som konungen att taga intiativ till förändring i gällande grundlagar, torde det föreligga verklig anledning att nu upphäva den konungen enligt § 37 regeringsformen tillkommande rätten. Då ifrågavarande rätt, som sedan representationsreformen endast i synnerligen ringa omfattning utövats, sannolikt för närvarande och för framtiden ej mera kommer att tagas i anspråk, är stadgandet därom i regeringsformen att betrakta som en sådan död bokstav, som bör ur författningen uteslutas. Men om mot förmodan konungen ändock skulle med stöd av förevarande grundlagsbestämmelse meddela adelskap eller utdela grevlig och friherrlig värdighet, skulle detta utan tvivel vara ägnat att framkalla en misstämning inom vida lager av vårt folk, vilken utskottet finner det vara välbefogat att förebygga genom stadgandets upphävande. På dessa nu anförda grunder har utskottet funnit motionärens förslag beaktansvärt och ansett sig böra tillstyrka bifall till detsamma.»

Den sålunda av 1911 års konstitutionsutskott förordade motionen blev av andra kammaren utan debatt och votering bifallen, men av första kammaren avslagen med 85 röster mot 45.

Utskottet finner sig böra, under återopande av vad sålunda tidigare inom riksdagen förekommit i denna fråga, tillstyrka det väckta förslaget, och får i sådant syfte hemställa om antagandet av de nedan under 1:o) angivna ändringar i regeringsformen, vilka vid 1911 års riksdag förordades av konstitutionsutskottet och vunno andra kammarrens bifall.

Beträffande sedan motionärens yrkande om en skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan om förslag till lagstiftning, varigenom jämväl rättigheten att bära redan förvärvade börds- och adelstitlar upphäves, så är utskottet av den uppfattningen, att en dylik lagstiftning ej blott är mindre motiverad utan också synnerligen vanskligen effektivt genomföra. Bruket att i det enskilda umgänget begagna adelstitlar kan tänkas fortleva, även om adelsvärdighetens rättsliga betydelse helt försvinner.

Utskottet kan fördenskull icke tillstyrka motionen i dess nu ifrågasvarande punkt.

Motionären har ock föreslagit riksdagen att hos Kungl. Maj:t anhålla om förslag till sådan lagstiftning, att ridderskapets och adelns i § 114 regeringsformen omnämnda privilegier, förmåner, rättigheter och friheter upphävas. Ett förslag i samma riktning har helt nyss behandlats inom ridderskapet och adeln, på initiativ av dess riddarhusdirektion. Till det under innevarande år hållna urtima adelsmötet hade nämligen riddarhusdirektionen hemställt, att ridderskapet och adeln måtte för sin del besluta, att ridderskapets och adelns i § 114 regeringsformen omförmälda privilegier, förmåner, rättigheter och friheter, till vilkas upphävande ridderskapet och adeln ännu icke lämnat sitt medgivande, måtte förklaras skola upphöra att gälla. Vid detta riddarhusdirektionens förslag fanns fogad en utredning angående ännu kvarstående adelsprivilegier, ur vilken här må anföras följande:

»Då ridderskapet och adeln vid det nästlidet år hållna urtima adelsmötet lämnat sitt bifall till Kungl. Maj:ts i nådig skrivelse ven 5 november 1915 framställda förslag till lag om rätt domstol i vissa mål och ärenden angående frälsemän, avstod ridderskapet och adeln därmed från det enda av ståndets privilegier, som, jämte det att detsamma fortfarande ägde gällande kraft, även var i ständigt tillämpning, eller det så kallade forum privilegiatum. Genom samma adelsmötes bifall till Kungl. Maj:ts framställning om upphävande av § 29 i ridderskapet och adelns privilegier av den 16 oktober 1723, innefattande vissa familjerättsliga bestämmelser, upphävdes ett annat privilegiestadgande, vars gällande kraft likaledes var ostridig, ehuru detsamma, så vitt känt är, icke på länge kommit till tillämpning.

Av de vidlyftiga bestämmelserna i nyssnämnda privilegieurkund ävensom i vissa andra författningar, som kunna anses äga naturen av privilegier, hava åtskilliga förut blivit uttryckligen upphävda, och andra hava såsom icke förenliga med stadganden i senare utfärdade grund-

lagar, därigenom förlorat gällande kraft. Ett betydligt antal återstår emellertid, i fråga om vilka varken det ena eller det andra varit fallet. Många, på sin tid viktiga, innefattade undantag från tidens på många-handa slag av näringstväng grundade ekonomiska lagstiftning, som numera är längesedan försvunnen för att för visso aldrig återkomma. Andra privilegiebestämmelser hava för adelns medlemmar i större eller mindre mån modifierat vissa delar av den då gällande allmänna lagstiftningen, till vilka de sålunda hänföra sig. Denna allmänna lagstiftning har sedermera under århundradenas lopp undergått många och genomgripande förändringar, utan att därvid tagits hänsyn till de privilegiebestämmelser, som anslöto sig till de upphävda eller ändrade äldre lagarna. I ett och annat fall, då privilegiebestämmelse redan långt förut faktiskt kommit ur tillämpning, torde rent förbiseende därav, att privilegierna innefattat bestämmelser i det ämne, varom lagstiftats, kunna anses ha förelegat. Vilken betydelse numera bör tillerkännas en dylik privilegiebestämmelse, som lagstiftningen så att säga gått förbi, är ofta en ganska svårlöst fråga, visserligen av rent teoretisk natur. Slutligen förefinnes en kategori av privilegier, angående vilka det sagda icke gäller, men vilka med ett undantag torde kunna betecknas såsom rent föråldrade. Det åsyftade undantaget gäller den i § 7 punkten 1 av 1723 års privilegier adelsman, som är laglig innehavare av patronatsrätt, tillförsäkrade rätt att sådan befogenhet fortfarande utöva.

Kommitterade tillåta sig hänvisa till den av undertecknad, Wachtmeister, enligt ridderskapet och adelns beslut på uppdrag av riddarhusdirektionen gjorda, år 1886 av trycket utgivna utredning rörande de ridderskapet och adelns privilegier, förmåner, rättigheter och friheter, vilka för det dåvarande borde anses ännu äga gällande kraft, uti vilket arbete å sid. 251—255 finnes upptagen en sammanfattning av samma privilegier, förmåner, rättigheter och friheter.

Av denna utredning, sid. 47—62, framgår, att den särskilda »jus patronatus efter privilegierue» redan upphört att gälla, och att den rätt, som i övrigt tillkommer ridderskapet och adeln beträffande patronatsrätten, väsentligen är reglerad genom kyrkolagen. Hithörande föreskrifter äro för närvarande föremål för omarbetning, och förslag till »lag angående ändring i gällande bestämmelser om patronatsrätt» är av utsedd sakkunnig den 19 juni 1915 avgivet till statsrådet och chefen för kungl. justitiedepartementet. Detta förslag, som avser patronatsrättens upphävande mot ersättning i vissa fall till patronus, är för närvarande överlämnat till utlåtande av vederbörande myndigheter. I intet fall lära emellertid dessa bestämmelser numera hava någon särskild be-

tydelse för ridderskapet och adeln såsom stånd, vilket värde de än kunna hava ur andra synpunkter, vadan anledning till deras bibehållande, därest i övrigt övervägande skäl tala för privilegiernas allmänna upphävande, icke lärer förefinnas.

Om övriga privilegiebestämmelser, vilka skulle kunna bevisas äga fortfarande formell giltighet, gäller att de, så vitt känt är, icke i mannaminne och i åtskilliga fall säkerligen icke sedan flera generationer tillbaka varit i tillämpning. Om dessa lär därför utan tvekan kunna uttalas det omdöme, att de numera för ridderskapet och adeln sakna betydelse. Vid sådant förhållande lär det icke heller kunna anses fullt lämpligt, att privilegieurkunderna med sina ofta svårtydda bestämmelser av oklar och oviss tillämplighet bibehållas såsom till vissa delar ännu formellt gällande. Det är åtminstone tänkbart, att i något fall härigenom kunde uppkomma förvecklingar, som icke vore önskvärda. Olämpligt synes ock vara, att genom bibehållande av privilegiebestämmelser bevara en oriktig föreställning om förefintligheten av särrättigheter, vilka faktiskt icke längre såsom sådana existera. Då vidare de ännu kvarstående företrädesrättigheter, som en gång genom privilegierna tillförsäkrats ridderskapet och adeln, i själva verket endast inneburit förmåner för den enskilde adelsmannen, men genom ett ordnande av ridderskapet och adelns förhållanden på det sätt, som åsyftats med de ifrågasatta ändringarna i riddarhusordningen, skulle vinnas otvivelaktiga fördelar för ridderskapet och adeln såsom korporation, synes detta mål för ridderskapet och adeln böra vara så eftersträvansvärt, att all tveksamhet i fråga om uppgivandet av ridderskapet och adelns återstående privilegier torde böra falla.»

I riddarhusutskottets utlåtande över riddarhusdirektionens förslag lämnas därjämte följande sammanfattning av de återstående adelsprivilegierna:

»A. *Privilegier, som innefatta verkliga företrädesrättigheter eller annan undantagslagstiftning för ridderskapet och adeln.*

1) Adelsman må icke av polismyndighet på blotta misstankar i häkte inmanas. Om adelsman gripes å bar gärning eller flyende fot, får han häktas, om brottet är grov missgärning och livssak, men äger rättighet, att, där gärningen icke är så grov eller någon livssak, för sig ställa personell eller reell borgen, dock icke i duellsmål (Ad. Priv. § 5).

3) För innestående ränta äger adelsman förmånsrätt hos sina frälsebönder framför oprivilegierade fordringsägare, i följd varav, där räntan stått längre inne, än att den kan utgå med förmånsrätt enligt kap. 17

§ 6 handelsbalken, förmånsrätt för densamma åtnjutes lägst i förmånsrättsordningen (Ad. Priv. § 18; jfr under B. 2) här nedan).

4) För varor, som utgöra avkastningen av adelns gods, gårdar och bruk av frälse natur, dock med undantag av järn, åtnjuter adeln frihet från våg- och mätarepenningar samt hamnavgifter, då varorna genom någon stad omedelbart utgå till sjöss, utan att i staden avyttras eller uppläggas och utan att stadens våg eller mått brukas (Ad. Priv. § 19).

8) Adelsman äger rätt att vid små förbrytelser, uppstudsigheter och försummelse tillbörligen aga och näpsa sina frälsebönder och enskilda betjante (Ad. Priv. § 31).

9) Adelsman, som sätter sitt bo under något främmande herrskap, mister, jämte sina efterkommande, vilka utrikes födas, eller äro honom i deras omyndiga år härifrån följaktige, säte och stämma på riddarhuset och betalar var tionde penning av all lös egendom, som han såmedelst ur riket drager, där ej annorlunda mellan bägge riken slutet är (Ad. Priv. § 32 och rikets ständers und. skrivelse den 9 okt. 1844; jfr under B. 4) här nedan).

B. *Privilegier, genom vilka åt allmänt gällande lagbestämmelser förlänats natur av privilegier, vad adelns medlemmar angår.*

1) Adelsman, som är laglig innehavare av patronatsrätt, äger sådan rätt fortfarande utöva (Ad. Priv. § 7).

2) För inestående ränta och husröteersättning äger adelsman förmånsrätt hos sina frälsebönder framför oprivilegierade fordringsägare (Ad. Priv. § 18; jfr under A. 3) här ovan).

4) Om någon adelsman vill sätta sitt bo under främmande herrskap, som står med riket i frid och vänskap, vill Kungl. Maj:t, så vida det ej länder riket till otjänst, sådant tillåta samt befria hans efterkommande, vilka utrikes födas eller äro honom i deras omyndiga år härifrån följaktige, ifrån deras undersåtliga förbindelser (Ad. Priv. § 32; jfr under A. 9) här ovan).

C. *Privilegier, innefattande rättigheter, vilka ursprungligen inneburit någon adeln ensam tillkommande företrädesrätt, men numera äro gemensamma för alla medborgare.*

1) Rätt att resa utrikes och att träda i främmande makts tjänst (Ad. Priv. § 4).

2) Frihet från nesligt straff vid ringa brott mot krigslagarna (Ad. Priv. § 6).

3) Rätt att avgiftsfritt idka fiske i öppna havet (Ad. Priv. § 15).

4) Rätt att i enlighet med vad uti angivna utredning blivit anfört, idka handel och andra näringar under iakttagande av de villkor samt

åtnjutande av de friheter och förmåner, som omförmälas i Ad. Priv. § 19; (jfr under A 4) här ovan).

5) Rätt att i sin tjänst hålla för eget behov erforderligt antal hantverkare (Ad. Priv. § 30).»

Adelsmötet har emellertid avslagit riddarhusdirektionens, av riddarhusutskottet under viss förutsättning tillstyrkta förslag om privilegiernas upphävande.

Utskottet anser, att motionärens yrkande i nu ifrågavarande punkt är förtjänt av riksdagens bifall.

På grund av vad sålunda anförts, hemställer utskottet:

1:o) att riksdagen måtte, med bifall till vad herr Lindhagen härutinnan yrkat, antaga att vila till vidare grundlagsenlig behandling följande

Förslag till ändrad lydelse av §§ 37 och 39 regeringsformen:

Nuvarande lydelse:

§ 37.

Konungen äger att i adeligt stånd upphöja män, som, genom trohet, tapperhet och dygd, lärdom och nitiska tjänster, gjort sig av Konungen och riket synnerligen förtjänste. Konungen må jämväl, såsom belöning för stora och utmärkta förtjänster, tilldela adelsmän friherrlig och friherrar grevlig värdighet. Ej må adelskap, eller friherrlig eller grevlig värdighet, som hädanefter förlänas, tillfalla flere, än den, vilken adlad eller upphöjd blivit och, efter hans död, i rätt nedstigande led efter led, hans äldste manlige bröstarving av äldsta grenen, samt, efter dennas utgång, stamfadrens närmaste manlige avkomling, av då levande äldsta släktgren, och så vidare. Om, genom arv, adeligt stånd tillfaller

Föreslagen lydelse:

§ 37.

den, som redan blivit däruti själv upphöjd, eller genom närmare arv insatt, upphöre hans eget adelskap, så framt detta icke är av högre värdighet, i vilken händelse stamfadrens adelskap övergår till närmaste släktgren; finnes ingen sådan, utlockne ätten. Förklaras någon sitt adelskap förlustig, tillfaller detsamma den, som därtill, enligt här stadgade grunder, närmast berättigad är.

Riddarhusordningen, som fastställes av Konungen samt ridderskapet och adeln gemensamt, bestämmer huru ridderskapet och adeln må sammanträda, för att om sina gemensamma angelägenheter besluta.

§ 39.

Vill konungen utrikes resa, meddele Han statsrådet in pleno denna Sin föresats och inhämta dess tankar däröver, på sätt 9 § omtalar. Besluter Konungen därefter sådan resa och den verkställer, befatte Sig ej med rikets styrelse eller utöve den konungsliga makten, så länge Han utrikes vistas, utan föres riksstyrelsen under Konungens frånvaro, i Hans namn, av den till tronföljden närmast berättigade prins, om han uppnått den ålder, som i 41 § sägs. Han styre såsom regent med all konungslig makt och myndighet, enligt denna regeringsform; dock må han ej *adligt stånd och värdighet förläna, eller till grevligt och friherrligt stånd upphöja, eller riddarevärdighet utdela*; ävensom alla lediga förtroendesysslor endast tills vidare

Riddarhusordningen, som fastställes av Konungen samt ridderskapet och adeln gemensamt, bestämmer huru ridderskapet och adeln må sammanträda, för att om sina gemensamma angelägenheter besluta.

§ 39.

Vill Konungen utrikes resa, meddele Han statsrådet in pleno denna Sin föresats och inhämta dess tankar däröver, på sätt 9 § omtalar. Besluter Konungen därefter sådan resa och den verkställer, befatte Sig ej med rikets styrelse eller utöve den konungsliga makten, så länge Han utrikes vistas, utan föres riksstyrelsen under Konungens frånvaro, i Hans namn, av den till tronföljden närmast berättigade prins, om han uppnått den ålder, som i 41 § sägs. Han styre såsom regent med all konungslig makt och myndighet, enligt denna regeringsform; dock må han ej riddarevärdighet utdela; ävensom alla lediga förtroendesysslor endast tills vidare kunna förvaltas av dem, som regenten därtill förordnar.

kunna förvaltas av dem, som regenten därtill förordnar.

Är den till tronföljden närmast berättigade prins av sjukdom eller av utrikes vistande hindrad att riksstyrelsen utöva, då styre såsom regent i Konungens namn med nu sagda befogenhet den av tronföljarens bröstarvingar, som är till tronen närmast berättigad, för så vitt han uppnått den i 41 § stadgade ålder och hinder av ovannämnda beskaffenhet för honom ej möter.

Finnes ej prins, som, efter vad nu är stadgat, må utöva riksstyrelsen, före statsrådet styrelsen med samma makt som regent.

Huru förhållas skall, därest Konungen längre tid än tolv månader ur riket bliver, därom varder i 91 § stadgat.

Är den till tronföljden närmast berättigade prins av sjukdom eller av utrikes vistande hindrad att riksstyrelsen utöva, då styre såsom regent i Konungens namn med nu sagda befogenhet den av tronföljarens bröstarvingar, som är till tronen närmast berättigad, för så vitt han uppnått den i 41 § stadgade ålder och hinder av ovannämnda beskaffenhet för honom ej möter.

Finnes ej prins, som, efter vad nu är stadgat, må utöva riksstyrelsen, före statsrådet styrelsen med samma makt som regent.

Huru förhållas skall, därest Konungen längre tid än tolv månader ur riket bliver, därom varder i 91 § stadgat.

2:o) att herr Lindhagens under punkten 2:o) i motionen framställda yrkande icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda; samt

3:o) att riksdagen, med anledning av herr Lindhagens yrkande under punkten 3:o) i motionen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta utarbета och för riksdagen framlägga förslag till sådana ändringar i regeringsformen och andra författningar, att ridderskapets och adelns återstående privilegier, förmåner, rättigheter och friheter måtte fullständigt upphävas.

Stockholm den 7 april 1916.

På utskottets vägnar:

NILS EDÉN.

Reservationer:

vid *punkterna 1:o) och 3:o)*
dels av herrar *Clason, Bellinder, greve Hamilton, C. Fr. Beckman*
och *Meurling*, vilka ansett, att utskottet bort avstyrka även de under
punkterna 1:o) och 3:o) i motionen framställda yrkanden,
dels ock av herrar *von Geijer* och *Räf*.
